

A PROPÒSIT DEL "TIL"

Jaume Fiol
professor de Llengua del col·legi La Porciúncula

D'entre totes les sensacions que ha generat la discussió i aprovació del tristament famós TIL (Tractament Integrat de Llengües), últimament n'hi ha dues (almenys, en el meu cas) que sobrepassen la resta: vergonya i rubor.

Si Steven Spielberg hagués volgut realitzar una pel·lícula mínimament seriosa en lloc d'aquella vulgaritat lacrimògena d'"E. T.", ens hauria d'haver presentat un alienígena absolutament estupefacte davant la barbàrie humana, però al mateix temps impressionat per la nostra forma d'organització intel·lectual. Més quan,

segons sembla, l'equip de preproducció del cineasta no havia fet els deures, i va sortir el que va sortir. Passa el mateix amb el Govern Bauzá, que ha engegat un nou projecte educatiu, sense tenir clar ni els objectius, ni els continguts, ni els procediments, ni els criteris d'avaluació, i ha sumit els docents en un desconcert generalitzat, i a la societat balear en una perillosa deriva de fractura social.

El que ha proposat el Govern Bauzá no és un TIL, sinó un TDL (Tractament Distribucional de Llengües) o, en tot cas, un CIL (Currículum Integrat de Llengües), però mal fet, doncs el CIL està basat en les similituds fonològiques, morfològiques, sintàctiques i semàntiques de dues o més

llengües pertanyents a una mateixa família lingüística, entre les quals es realitza un estudi comparatiu morfofuncional. Cap objecció, per tant, a que s'inclouï en el CIL tant el català com el castellà. No obstant, no passa el mateix amb la llengua anglesa que, òbviament, pel fet de pertànyer a una altra família lingüística diferent de la romànica, hauria de ser substituïda pel portuguès, l'italià o el francès (si es volgués fer bé, és clar).

Durant aquests mesos de polèmica i acusacions recíproques no he sentit a ningú de la Conselleria, ni dels sindicats, ni de l'Assemblea de Docents, que explicàs el que és el TIL. Només hem escoltat generalitats, vaguetats, o autèntiques

bajanades que res tenen a veure amb la base real del problema. Si formulam la pregunta: "Què és el TIL?", després d'uns segons de dubte i incertesa, obtindrem idèntica resposta: "Consisteix en estudiar un 33% del currículum en castellà, un 33% en català i un 33% en anglès." Doncs no, senyors. Això no és el TIL. El TIL va molt més enfora, i ve també de molt més enrere.

El TIL no té res a veure amb una distribució percentual de les matèries, sinó que té a veure amb el que al principi d'aquest article hem anomenat "forma d'organització intel·lectual". Realment, el TIL és una teoria. Una teoria basada en certs supòsits de la gramàtica generativa (espe-

cialment, els estudis de Noams Chomsky de finals dels 50 i principis dels 60); en altres de la psicologia evolutiva de Jean Piaget (de principis dels 70); i en altres de la teoria de la "transferència" (les habilitats competencials desenvolupades per mitjà d'una llengua, poden ser transferides a una segona llengua quan s'arribi a un nivell gramatical mínim en aquesta llengua), enunciada pels lingüistes i lògics funcionalistes americans a principis dels 80. Fins i tot n'hi ha alguns que creuen que podríem retrocedir en certs aspectes a l'obra d'Immanuel Kant o d'Ernest Cassirer.

Tot aquest "corpus" teòric ve a dir que el fonamental és la distinció entre llenguatge (facultat específica humana per a produir sons articulats) i llengua (conjunt limitat de signes mínims). I que dels dos elements de la dicotomia, el fonamental és el llenguatge; doncs, si, com es comentava

al principi, arribassin marcians intel·ligents a visitar-nos, el que els resultaria sorprenent seria la nostra doble capacitat articulatòria. El fet que uns parlessin català, altres castellà i altres anglès, seria totalment secundari. Així que el TIL (autèntic) afirma que els éssers humans estam dotats d'una sèrie d'esquemes mentals o lingüístics, que actuen a manera de fórmules o de sistemes axiomàtics que ens permeten seleccionar la informació, classificar-la, relacionar-la, seqüenciar-la, estructurar-la, construir hipòtesis amb ella, establir un procés, revertir-lo, buscar

solucions a un problema, distingir entre causa i efecte, entre vertader i fals, entre real i irreal, entre principal i secundari, etc., ja que tot quant pensam, processam o formulam lingüísticament està basat en aquests processos intel·lectuals.

Per tant, en funció d'allò exposat, el que s'hauria de fer per a potenciar aquests mecanismes cognoscitius, seria impartir als nostres educands més classes de matemàtiques, que són un llenguatge universal, més classes de música, que és un altre llenguatge universal i,

en darrer lloc, ensenyar als nostres alumnes a jugar als escacs, que és un joc-ciència universal; experiència, per cert, assajada a altres països amb molts bons resultats. És evident que existeixen altres factors que poden entrar en joc en un moment donat del procés, però no són els realment decisius. En funció de l'entorn cultural, per exemple, si nosaltres en lloc de ser illencs mediterranis fóssim membres d'una tribu esquimal del nord-oest d'Alaska, en lloc de tenir set o vuit paraules per a referir-nos a l'aigua, en tendríem més de setanta i, això, d'alguna manera, canviaria la nostra percepció de la realitat.

Les recents enquestes PISE han tornat a posar de manifest que els nostres joves (i no tan joves) són els que pitjors resultats obtenen en competència lingüística: una vegada llegit un text, posem per cas, no són capaços després de contestar correctament preguntes de comprensió lectora perquè no entenen el que se'ls demana; o una vegada escoltada una conferència en què han pres apunts, no saben reconstruir-la després a partir de les paraules clau, perquè no han sabut seleccionar-les adequadament. Aquest dèficit

competencial en una sola llengua no se soluciona impartint les classe en tres llengües distintes i, segons sembla, una d'elles (el català) en quatre modalitats diferents. Això és una aberració pedagògica que no resisteix cap prova de la gramàtica comparativa ni estructural (on són els estudis estadístics que permeten vincular "fracàs escolar" amb "immersió lingüística"?).

Conèixer moltes llengües és una cosa encomiable i interessant ("aprèn una llengua i evitaràs una guerra", diu un vell proverbi àrab), ja que augmenta de forma exponencial les aplicacions i possibili-

tats combinatòries dels esquemes mentals anteriorment mencionats. Però el coneixement de molts de codis el que fa és augmentar les nostres possibilitats d'actuació lingüística, no la nostra competència lingüística, que segueix depenent de la potenciació dels esquemes bàsics abans adduïts.

Des de 1970, any de la publicació del "Libro Blanco sobre la Educación" del ministre Villar Palasí, els canvis a l'àmbit educatiu a Espanya han estat constants, sense que cap llei educativa hagi estat aplicada en la seva totalitat. Ni tan sols l'arribada de la democràcia el 1977 va servir perquè tots els estaments polítics i educatius fossin capaços d'acordar un gran pacte per l'educació. Ara, quasi 45 anys després, seguim igual. L'oposició governamental ja ha anunciat que derogarà la "Llei Wert" quan tinguï diputats suficients per a fer-ho. I aquí, a

Balears, se seguirà un procés semblant al del Decret de trilingüisme, si el PP perd la majoria. Tot això resulta nefast per a la "higiene mental" d'un país i els principals perjudicats seran els nostres alumnes. Duim molts de mesos immersos en una polèmica estèril a la qual, a més, ningú sembla saber molt bé (començant per la consellera Camps) de què està parlant. Crec que ja és hora que cadascú assumeixi les seves responsabilitats i es comenci a posar un poc de sentit comú a tot aquest desbarat, si no volem continuar essent la riota de la comunitat acadèmica internacional. ■